

Настанова зі стрілецької справи до 12,7-мм кулемету "УТЕС"

Настанова зі стрілецької справи призначена для підготовки особового складу Збройних Сил України, який має на озброєнні 12,7-мм кулемет «УТЕС».

Настанову розроблено в Головному управлінні бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України.

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ БОЙОВОЇ ПІДГОТОВКИ
СУХОПУТНИХ ВІЙСЬК

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:
обмежень для розповсюдження немає

НАСТАНОВА ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ СПРАВИ ДО 12,7-ММ КУЛЕМЕТУ «УТЕС»

Видавництво
«Центр учбової літератури»
Київ – 2022

УДК 623.4.022.3(477)

Н 32

Настанова зі стрілецької справи до 12,7-мм кулемету «УТЕС». — Київ: «Центр Н 32 учбової літератури», 2022. — 128 с.

ISBN 978-611-01-2737-0

Настанова зі стрілецької справи призначена для підготовки особового складу Збройних Сил України, який має на озброєнні 12,7-мм кулемет «УТЕС».

Настанову розроблено в Головному управлінні бойової підготовки Сухопутних військ Збройних Сил України.

ISBN 978-611-01-2737-0

© «Центр учбової літератури», 2022.

ЧАСТИНА ПЕРША

БУДОВА КУЛЕМЕТА, КОРИСТУВАННЯ НИМ, ДОГЛЯД І ОБСЛУГОВУВАННЯ

РОЗДІЛ І

Загальні відомості

Призначення й бойові властивості кулемета

1. 12,7-мм кулемет «Утес» (НСВ-12,7 Нікітін, Соколов, Волков) є потужною автоматичною зброєю і призначений для боротьби з легкоброньованими цілями, вогневими засобами, знищення живої сили і повітряних цілей противника.

Дальність дійсного вогню з кулемета по легкоброньованим цілям - до 800 м, по відкритій живій силі, вогневим засобам і повітряним цілям - до 1500 м.

Кулемет, який встановлюється на триніжному станку, називається НСВС - 12,7 (мал. 1, а), а кулемет, встановлений на бойових і спеціальних машинах, - НСВТ-12,7 (мал. 1,б).

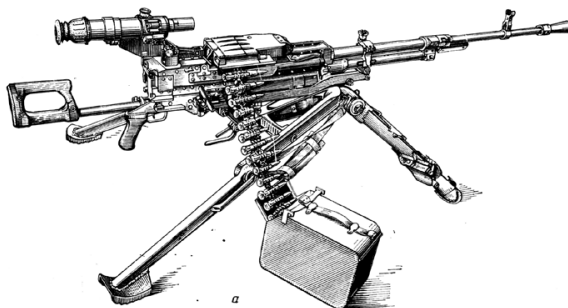
2. Для стрільби з кулемета застосовуються 12,7-мм патрони з кулями Б-30, Б-32 і БЗ-Т. Стрільба з кулемета ведеться короткими чергами (4 - 6 пострілів), довгими (10 - 15 пострілів) і безперервно.

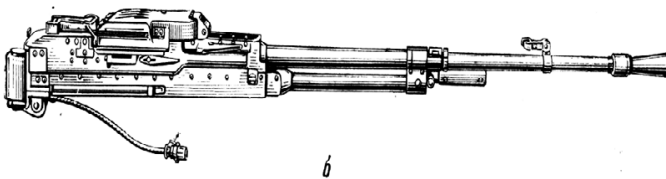
Темп стрільби (технічна швидкострільність) - 700 - 800 пострілів в хвилину.

Бойова швидкострільність - 80 - 100 пострілів в хвилину.

Прицільна дальність стрільби: по наземним цілям - 2000 м; по повітряним цілям - 1500 м; максимальна дальність польоту кулі Б-32 - 6000 м.

3. Живлення кулемета патронами здійснюється з металевої стрічки, яка вкладається в металеву коробку коробку. Кулемети можуть мати праве або ліве живлення. Кулемети з правим або лівим живленням за своєю будовою однакові, відрізняються тільки деталями механізму подачі стрічки.

Мал. 1. Загальний вигляд 12,7-мм кулемета «Утес»:

а — кулемет на станку 6Т7 (НСВС-12,7); б — кулемет танка (НСВТ-12,7)

Охолодження ствола повітряне. Безперервне ведення вогню допускається до 150 пострілів (100 пострілів короткими чергами і 50 – безперервно), після чого нагрітий ствол повинен бути охолоджений або замінений запасним.

4. Станок дозволяє вести стрільбу з кулемета лежачи, з коліна, стоячи з окопу. Для зручності стрільби за рахунок зміни положення опор станка, передбачена зміна висоти лінії вогню від 310 до 410 мм.

У похідному положенні станок компактно складається й переноситься на ремнях.

5. Вага кулемета (НСВ- 12,7) - 25 кг. Вага ствола - 9 кг. Вага патронної коробки, спорядженої 50 патронами, - 11,1 кг. Вага станка - 16 кг. Вага оптичного прицілу - 1,7 кг.

Балістичні та конструктивні дані кулемета, патронів, станка та прицілу вивчені в додатку 1.

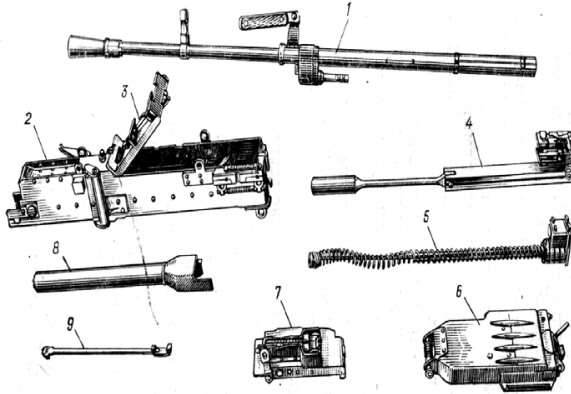
Основні частини і механізми кулемета, їх робота при стрільбі

6. Кулемет складається з наступних основних частин і механізмів (мал. 2): ствол, ствольної коробки з лотком, кришка приймача, рукоятка перезарядження, затворної рами із затвором, зворотного механізму з буферним пристроєм, спускового механізму з чекою.

У комплект кулемета входять: оптичний приціл, металеві коробки з стрічками, триніжному станку, приладдя і чохла.

7. Автоматична дія кулемета заснована на принципі використання енергії порохових газів, що відводяться із каналу ствола до газового поршня затворної рами.

При пострілі частина порохових газів, що діють на кулю, спрямовується через газовідвідний отвір у стінці ствола в газову камеру, натискає поршень і відкидає частини кулемета, що рухаються в заднє положення.

Мал. 2. Основні частини і механізми кулемета:

1 — ствол; 2 — ствольна коробка; 3 — основа приймача; 4 — затворна рама з затвором; 5 — зворотний механізм з буферним пристроєм; 6 — кришка приймача; 7 — спускової механізм; 8 — газовий циліндр; 9 — рукоятка перезарядження

При відході затворної рами назад відбувається відмикання каналу ствола, видалення гільзи з патронника й переміщення її вправо, стиснення зворотної пружини й переміщення стрічки в приймачі на одну ланку.

Відмикання каналу ствола здійснюється виведенням затвора із зачеплення з бойовими виступами ствольної коробки. Затворна рама в крайньому задньому положенні вдаряється в буфер і під дією буферної й зворотної пружин починає рух вперед.

При русі затворної рами в передне положення затвор лівим верхнім бойовим упором досилає черговий патрон у патронник, переміщається вліво й, взаємодіючи своїми бойовими упорами з бойовими виступами ствольної коробки, замикає канал ствола, а штовхач викидає гільзу через гільзовідвід уперед. Затворна рама сергою затвора вдаряє по бойку, бойок виходить із каналу затвора й розбиває капсуль патрона, відбувається постріл. Робота автоматики кулемета буде повторюватися до тих пір, поки не буде відпущений спусковий гачок (важіль) і в стрічці будуть патрони.

РОЗДІЛ II

Розбирання і збирання кулемета

8. Розбирання кулемета проводиться для чищення, змащування, огляду, заміни та ремонту частин і механізмів. Вона може бути неповна і повна: неповна - для чищення, змащення і огляду кулемета; повна - для чищення при сильному забрудненні кулемета після перебування його під дощем або снігом, при постановці кулемета на тривале зберігання, при одержанні зі складу, при ремонті і заміні частин. Надмірно часте розбирання прискорює зношування частин і механізмів кулемета.

Навчання розбиранню і збиранню на бойових кулеметах допускається лише у виняткових випадках з дотриманням особливої обережності в поводженні з частинами і механізмами.

Перед розбиранням кулемета перевірити, чи немає патронів у вікні приймача або в патроннику, і неухильно дотримуватись заходів безпеки, які викладені в додатку 2.

При розбиранні і збиранні кулемета необхідно дотримуватись наступних правил:

розбирання і збирання кулемета виконувати на станку або на столі (чистій підстилці) і не застосовувати зайвих зусиль;

користуватися тільки справним приладдям, яке входить у комплект кулемета;

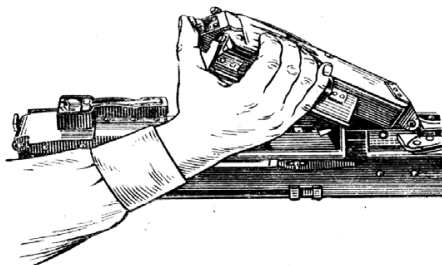
частини й механізми класти в порядку розбирання, не допускаючи ударів однією частиною об іншу;

при збиранні звіряти номери на частинах - вони повинні відповідати номеру на корпусі спускового механізму.

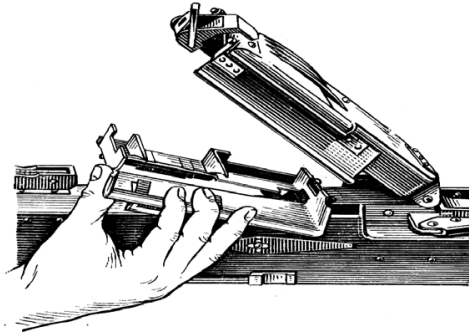
9. Порядок неповного розбирання кулемета:

1) **Встановити й закріпити кулемет** на станку або покласти на стіл (стілаж).

2) **Відкрити кришку приймача.** Відтиснути вгору прапорець засувки, відкрити кришку й підняти її вгору до крайнього положення (мал. 3).

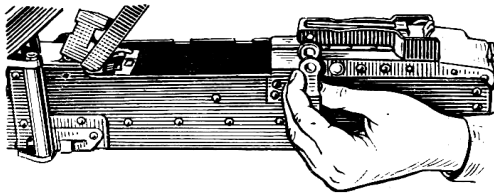

Мал. 3. Відкривання кришки приймача

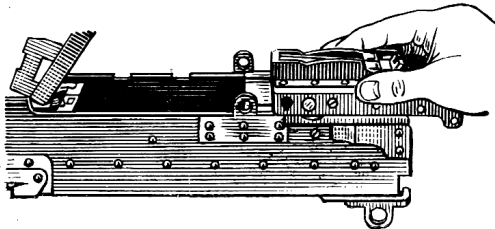

Мал. 4. Піднімання основи приймача

- 3) Підняти основу приймача вгору до крайнього положення (мал. 4).
- 4) Відокремити спусковий механізм. Натиснути на прапорець запобіжника і поставити його в положення «ПР», підняти прапорець чеки вгору, висунути чеку (мал. 5), рухом назад відокремити спусковий механізм від ствольної коробки (мал. 6).

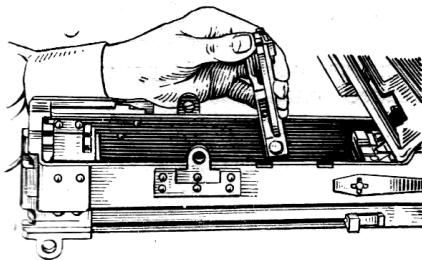

Мал. 5. Відокремлення чеки спускового механізму

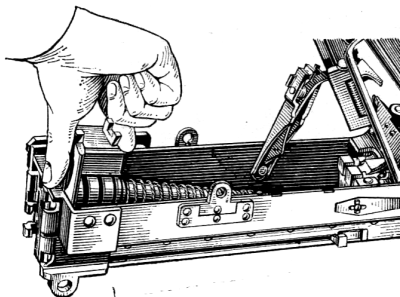
Мал. 6. Відокремлення корпусу спускового механізму

5) Підняти у вертикальне положення корпус відбивача з відбивачем (мал. 7).

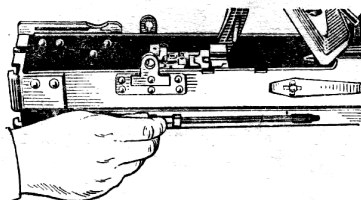
Мал. 7. Постановка корпусу в вертикальне положення

6) Відокремити зворотний механізм з буферним пристроєм. Піднявши корпус буфера за виступи, відокремити назад зворотний механізм від ствольної коробки (мал. 8).

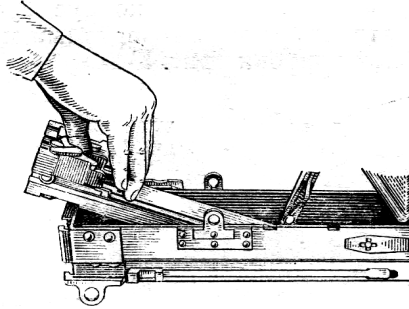

Мал. 8. Відокреплення зворотного механізму з буферним пристроєм

7) Відокремити затворну раму із затвором. Відвести затворну раму в заднє положення за стійку затворної рами або за допомогою рукоятки (мал. 9) і відокремити її назад нагору (мал. 10).

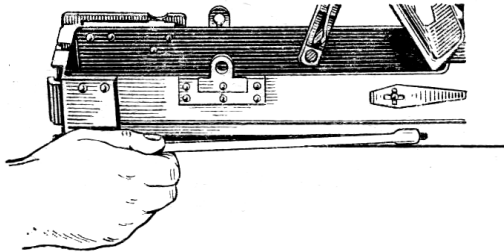

Мал. 9. Відведення затворної рами в заднє положення

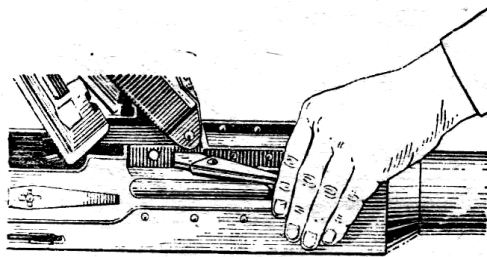
Мал. 10. Відокремлення затворної рами з затвором

8) Відокремити рукоятку перезарядження (мал. 11).

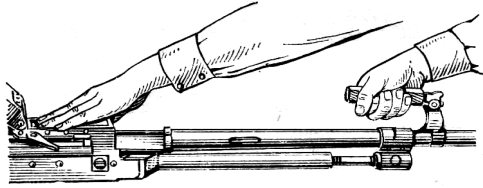

Мал. 11. Відокремлення рукоятки перезарядження

9) Відокремити ствол від ствольної коробки. Відвести рукоятку клина праворуч (мал. 12), поставити ручку ствола у положення для перенесення, для чого натиснути на кнопку й відвести рукоятку трохи вниз, потім підняти вгору й опустити рукоятку назад і застопорити обойму, штовхаючи ствол за ручку вперед, відокремити його від ствольної коробки (мал. 13). При знаходженні кулемета на станку попередньо відокремити хомут кріплення ствола.

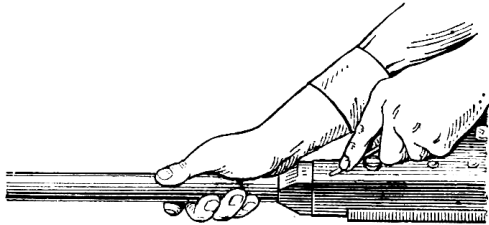

Мал. 12. Відокремлення рукоятки клина ствола

Мал. 13. Відокремлення ствола

10) **Відокремити газовий циліндр.** Нажати вибивачем на засувку газового циліндра й, зміщаючи його вперед, відокремити від ствольної коробки (мал. 14).

Мал. 14. Відокремлення газового циліндра

10. Порядок збирання кулемета після неповного розбирання:

- 1) **Приєднати газовий циліндр.**
- 2) **Приєднати ствол.** Вставити ствол казенною частиною в отвір ствольної коробки й закріпити його клином, повернувши рукоятку клина ліворуч. Поставити ручку ствола в нижнє положення.
- 3) **Приєднати рукоятку перезарядження.** Вставити її в гніздо з пазами ствольної коробки й дослати рукою в переднє положення.
- 4) **Приєднати затворну раму із затвором.** Поставити затвор праворуч, потім вставити затворну раму в паз ствольної коробки так, щоб ролики затворної рами увійшли у свої напрямні в коробці, і дослати затворну раму в переднє положення.
- 5) **Приєднати зворотний механізм із буферним пристроєм.** Вставити зворотню пружину в отвір затворної рами, зігнувши її й трохи піджавши, потім опустити корпус буфера в гніздо ствольної коробки.
- 6) **Опустити корпус відбивача з відбивачем** у горизонтальнє положення.
- 7) **Приєднати спусковий механізм.** Поставити корпус спускового механізму на ствольну коробку й дослати його вперед до упору, вставити чеку й повернути її назад.
- 8) **Опустити основу приймача.**
- 9) **Закрити кришку приймача.**

ЗМІСТ

ЧАСТИНА ПЕРША

БУДОВА КУЛЕМЕТА, КОРИСТУВАННЯ НИМ, ДОГЛЯД І

ОБСЛУГОВУВАННЯ 3

РОЗДІЛ I. Загальні відомості 3

Призначення й бойові властивості кулемета 3

Основні частини і механізми кулемета, їх робота при стрільбі 4

РОЗДІЛ II. Розбирання і збирання кулемета 6

РОЗДІЛ III. Призначення і будова частин та механізмів кулемета, прицілу скп, станка, електроспуска, приладдя і патронів.....21

Призначення, будова частин і механізмів кулемета 21

Призначення і будова оптичного прицілу 31

Призначення і будова станка 6Т7 35

Призначення, будова і дія електроспуска 39

Запасні частини, інструмент і приладдя (ЗІП) для кулемета й прицілу ..40

Патронна стрічка і її спорядження 41

12,7-мм бойові патрони 44

РОЗДІЛ IV. Робота частин і механізмів кулемета 46

Положення частин і механізмів кулемета до заряджання 46

Робота частин і механізмів кулемета при заряджанні 46

Робота частин і механізмів кулемета при стрільбі 46

Затримки при стрільбі й способи їх усунення 50

РОЗДІЛ V. Догляд за кулеметом, його зберігання і обслуговування 53

Загальні положення 53

Чищення й змащування кулемета 54

Чищення та змащення станка. 56

Догляд за прицілом і його зберігання. 57

Зберігання й обслуговування кулемета й патронів. 57

РОЗДІЛ VI. Огляд кулемета й підготовка його до стрільби 58

Загальні положення. 58

Порядок огляду кулемета. 58

Огляд кулемета в зібраному вигляді. 59

Огляд кулемета в розібраному вигляді. 60

Огляд бойових патронів, коробки й патронної стрічки 61

Огляд прицілу 61

Огляд станка 62

Підготовка кулемета до стрільби. 62

РОЗДІЛ VII. Перевірка бою кулемета й приведення його до нормального бою.....64

Загальні положення 64

Перевірка бою кулемета	65
Приведення кулемета до нормального бою	67
Вивірка механічного прицілу	67
РОЗДІЛ VIII. Установака зенітного кулемета на бойовій машині	69
Установака зенітного кулемета	69
Зенітний приціл ПЗУ-5	71
Установака прицілу ПЗУ-5	73
Переведення ЗКУ з похідного положення в похідно-бойове й ведення вогню.	73
Вивірка ЗКУ, приведення зенітного кулемета до нормального бою	74
Вивірка зенітного кулемета «Утес» з прицілом ПЗУ-5	74
Приведення кулемету до нормального бою	75
ЧАСТИНА ДРУГА	
ПРИЙОМИ ТА ПРАВИЛА СТРІЛЬБИ З КУЛЕМЕТА	77
РОЗДІЛ IX. Прийоми стрільби з кулемета	77
Загальні положення	77
Переведення кулемета й станка з похідного положення в бойове	80
Приготування до стрільби	81
Ведення стрільби	83
Припинення стрільби	86
Переведення кулемета і станка із бойового положення в похідне	87
Розділ X. ПРАВИЛА СТРІЛЬБИ З КУЛЕМЕТА	89
Загальні положення	89
Спостереження в бою і цілевказівки	89
Вибір цілі	90
Вибір установок прицілу, точки прицілу і бокових поправок	90
Вибір виду вогню й способу стрільби	94
Вибір моменту для відкриття вогню	95
Ведення вогню, спостереження за його результатами й корегування	95
Стрільба по нерухомих цілях і цілях, що з'являються	96
Стрільба по рухомих цілях	97
Стрільба з ходу	99
Стрільба в умовах обмеженої видимості	100
Стрільба в проміжки та із-за флангів своїх підрозділів	101
Ведення вогню із зенітного кулемета по наземним і повітряним цілям	101
Живлення патронами й витрати їх в бою	104
ДОДАТКИ	105

НАУКОВО-ПОПУЛЯРНЕ ВИДАННЯ

НАСТАНОВА
ЗІ СТРІЛЕЦЬКОЇ СПРАВИ
ДО 12,7-М
КУЛЕМЕТУ «УТЕС»

Підписано до друку 07.10.2022 р. Формат 60x84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 7,8. Тираж 300 прим.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

Книги, які можуть вас зацікавити

Настанова зі стрілецької справи до 30-мм автоматичного гранатомету на станку "АГС-17"

Керівництво зі стрілецької справи до 73-мм станкового протитанкового гранатомета (СПГ-9М)

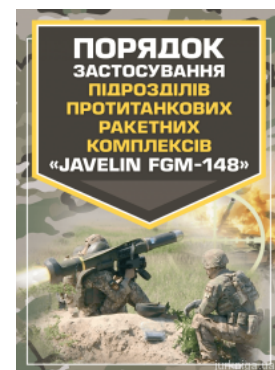
Інструкція з експлуатації автоматичного гранатомету Мк 19 (МЗ)

Керівництво оператора по експлуатації 40мм високоточним ручним протитанковим гранатометом «PSRL-1» AIRTRONIC USA PRG-7

Керівництво зі стрілецької справи до ручного протитанкового гранатомету РПГ-7В (РПГ-7Д)

Порядок застосування підрозділів протитанкових ракетних комплексів "Javelin FGM-148"

Перейти до галузі права
Військове право

[Перейти на сайт →](#)